

Jubileumskonferanse Rådgivingcentert Århus

30. og 31. august 2018

- Barnet - fanget i relasjoner
- Hvordan forstår barn seg selv – og hvordan samtale med dem når de utsettes for overgrep – og når dette avdekkes?
- Haldor Øvreeide
- Institutt for familie og relasjonsutvikling

alle

mange

noen

en

fortell

- Videoeksempler på hvordan barnet prøver å regulere skam og skyld for å sikre seg tilhørighet
- Hvordan kan vi redusere skamtrykket på barnet gjennom triangulerte samtaler

Skal Månemannen med?
Spedbarnet begynner arbeider med å skaffe
seg relasjoner
og tilhørighet

Barnet kan ikke **ikke** være deltaker
Subjektiv **attribusjon** av konsekvens
er derved uunngåelig i alt samspill

«fødselsgaven»

Barn og foreldre (mennesker) har en biologisk gitt, evolusjonært selektert, **intuitiv** og **antesipatorisk** (erfaringsforventet) evne til å forme atferd i gjensidighet, slik at den fungerer kommunikativt for **tilhørighet**, meningsdanning og omsorg – en **helhetlig** egenskap.

I omsorgsrelasjonen må den primært være utformet slik at:

barnets egenskaper primært få være **initierende**

voksnes egenskaper primært være **responderende**

Den utviklingsstøttende dialogens prinsipper

Hvor den voksne:

- **FØLGER** – toner seg inn til barnets psykologiske tilstand – mentaliserer implisitt/eksplisitt
- **OPPTRER RELEVANT** – utløser (skaper) nysgjerrighet og gir relevant informasjon og struktur
- **GIR SUBJEKTPASS** - tid / rom og anerkjennelse – barnet gis mulighet til reaksjon og selvorganisering
- **SAMREGULERER** – skaper rytme – gjensidig turtaking mellom to subjekt
- **TAR LEDELSE** – rammer inn - viser ansvar og omsorgsintensjoner som voksen – tar en hierarkisk tilpasset posisjon – legger inn kulturelle punktueringer

Dialogens to grunntema

- Det **relasjonelle** og emosjonelt orienterte jeg-du tema – forholdet mellom **oss**
- Det **saksorienterte** tema – verden utenfor relasjonen
- **Relasjonstema bærer sakstema**

Barnet spør: Hva er min erfaring, hvem er jeg?

- Barnet **fortolker** verden, og seg selv, ut fra erfaringer i **relasjoner**.
- Barnet fortolker også det **ubenevnte**
- I relasjoner kan en ikke unngå å være **deltaker**.

Barnet er en prososial, fortolkende deltaker
som også fortolker seg selv
og søker identitet

I møtet med oss

- Når barnet er i **samtale** med oss, så fortolker de også seg selv, og sine erfaringer, òg seg selv i forhold til sine andre relasjoner
- Det vil si at vi må se barnet som en **selvstendig fortolker** i et **triadisk** relasjonelt perspektiv
- Hvilket grunnlag gir vi barna til å fortolke verden og seg selv ut fra?

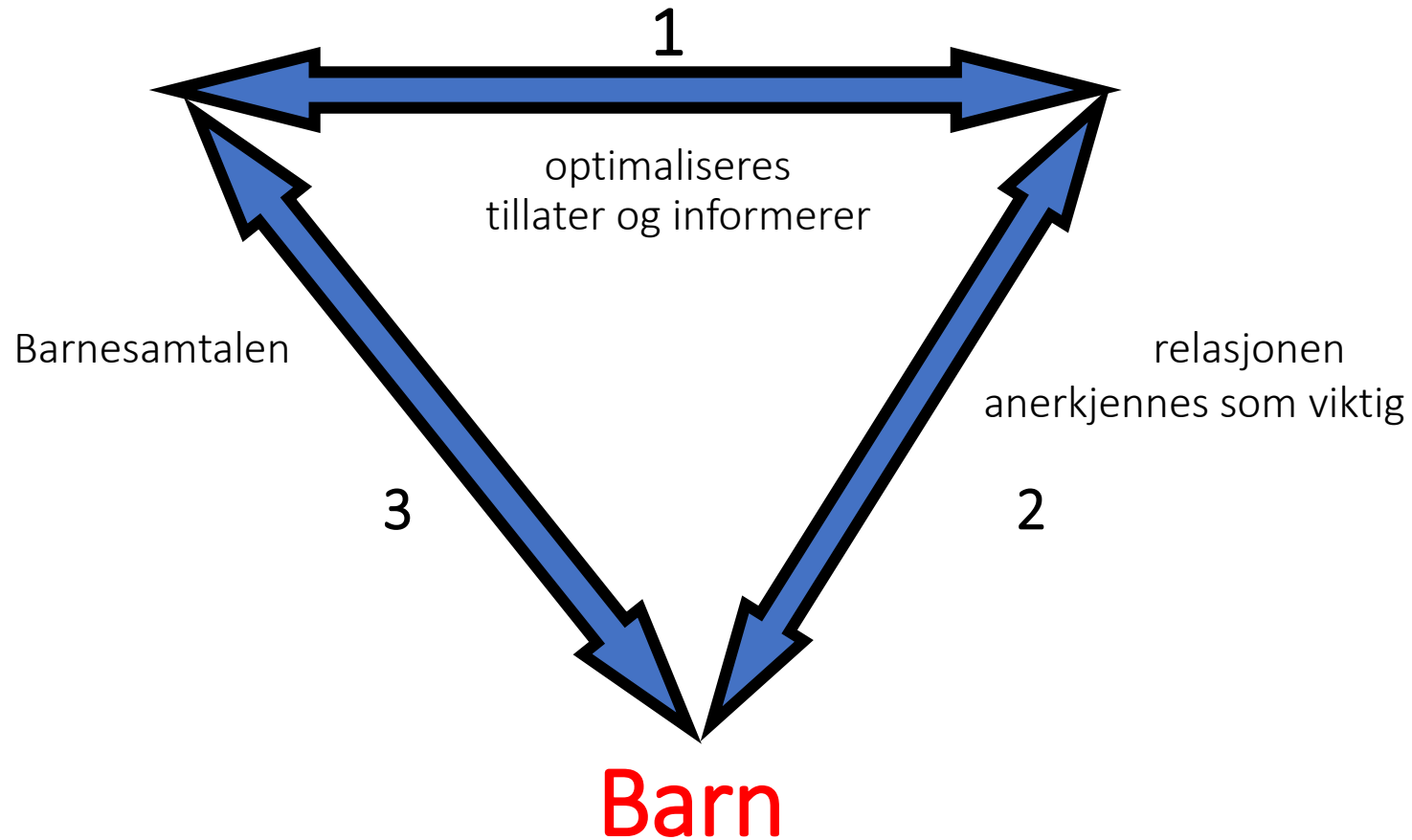
vil fortelle – motivert barn

må fortelle – motivert voksen

Triangulering

Hjelper

Omsorgsperson

Skamtrykket

NORM/tilhøringskontrakt

Deltakelse i normbrytende praksis

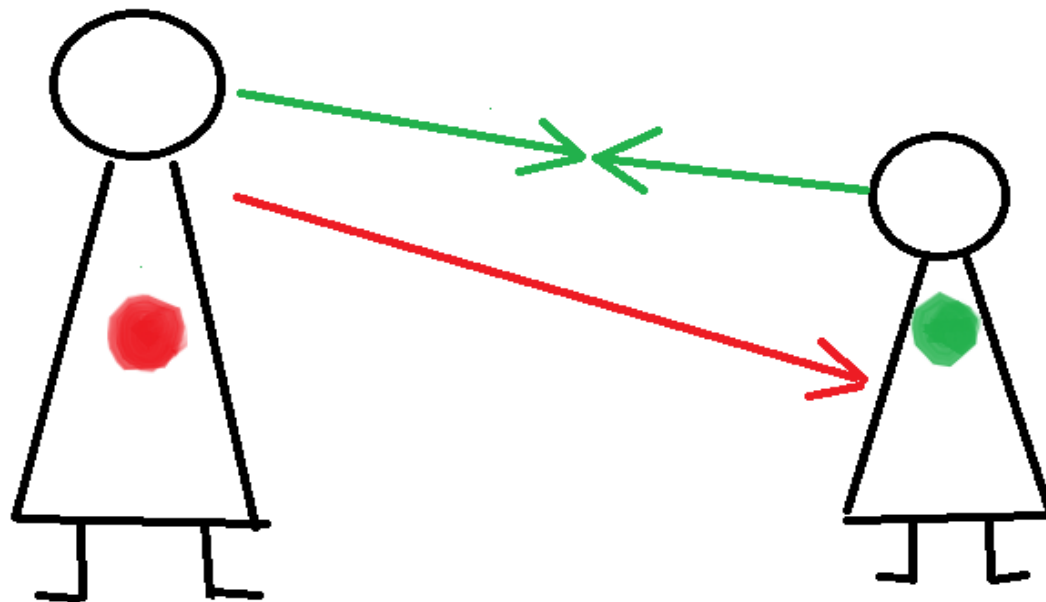

SKYLD/SKAM

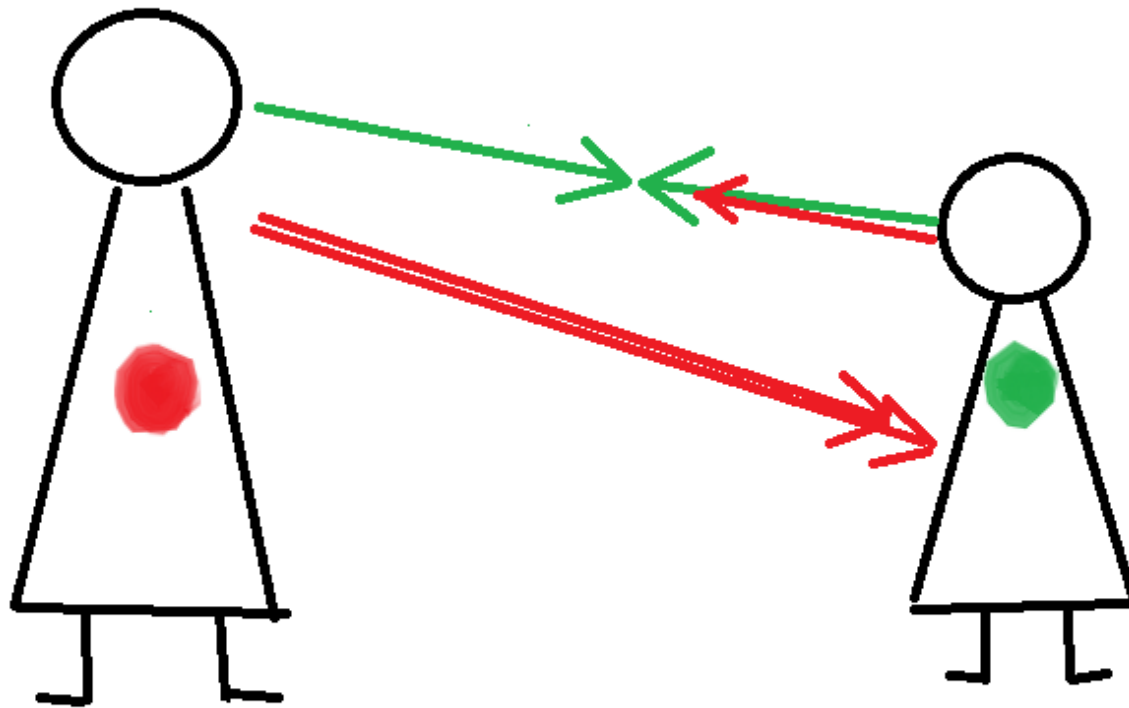

Avisning, risiko for tap av tilhørighet?

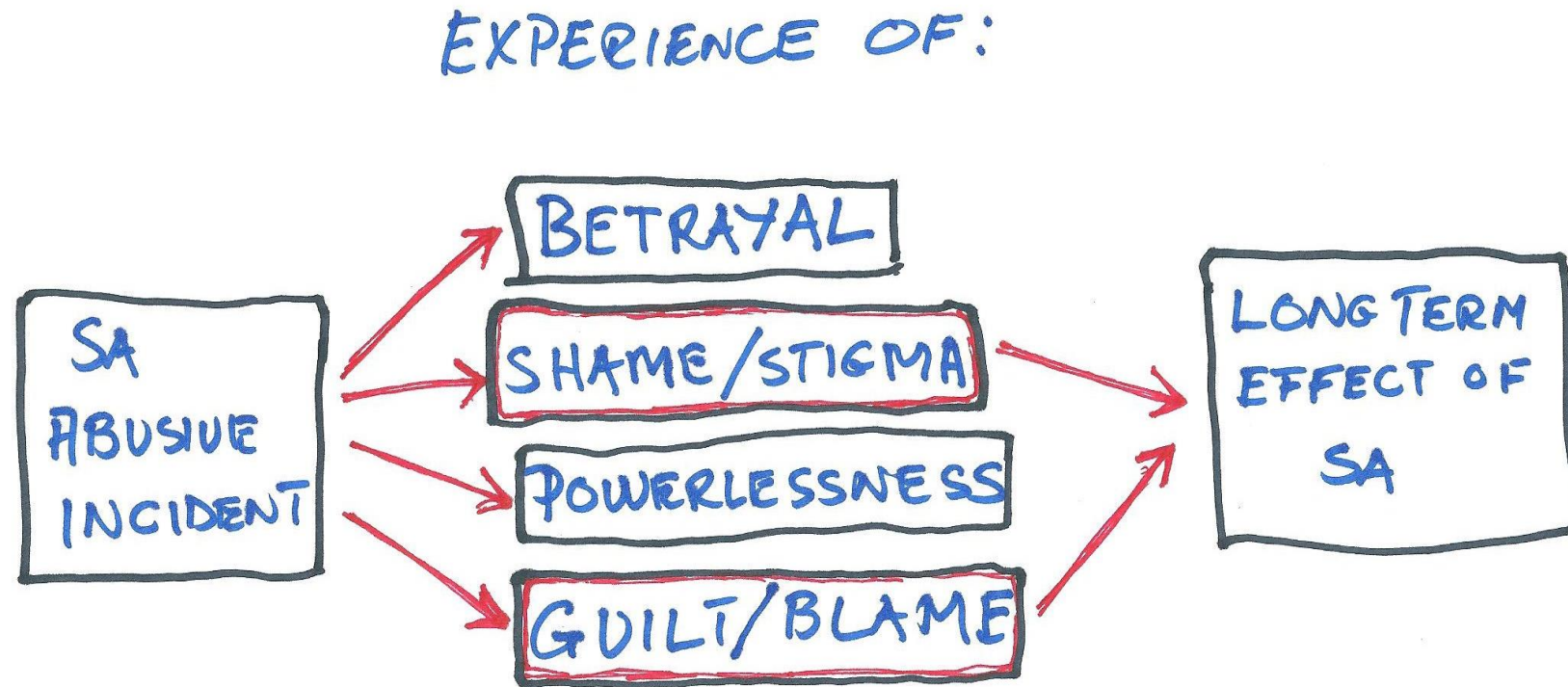
Deltakerfellen 1

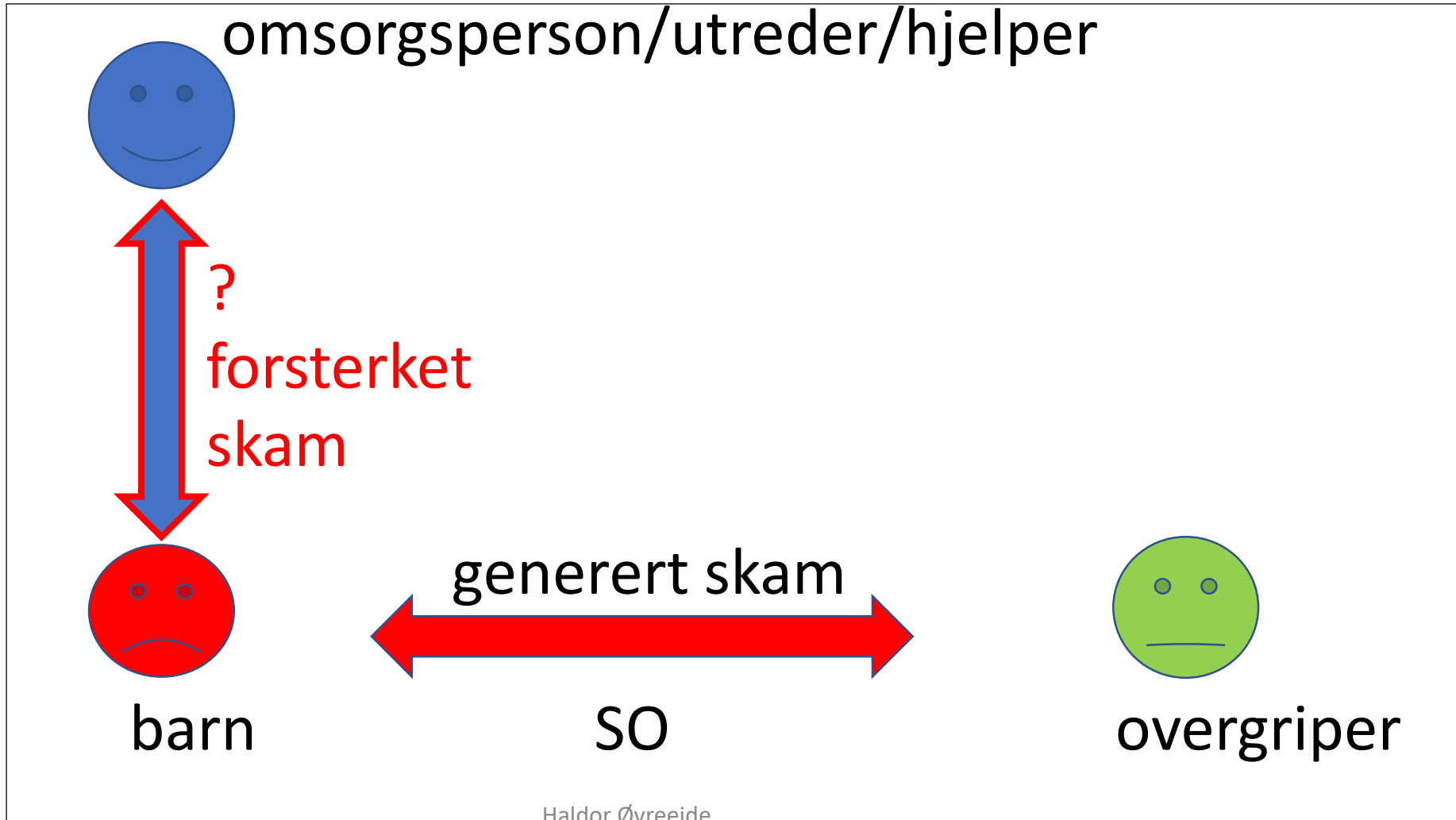
Deltakerfellen 2

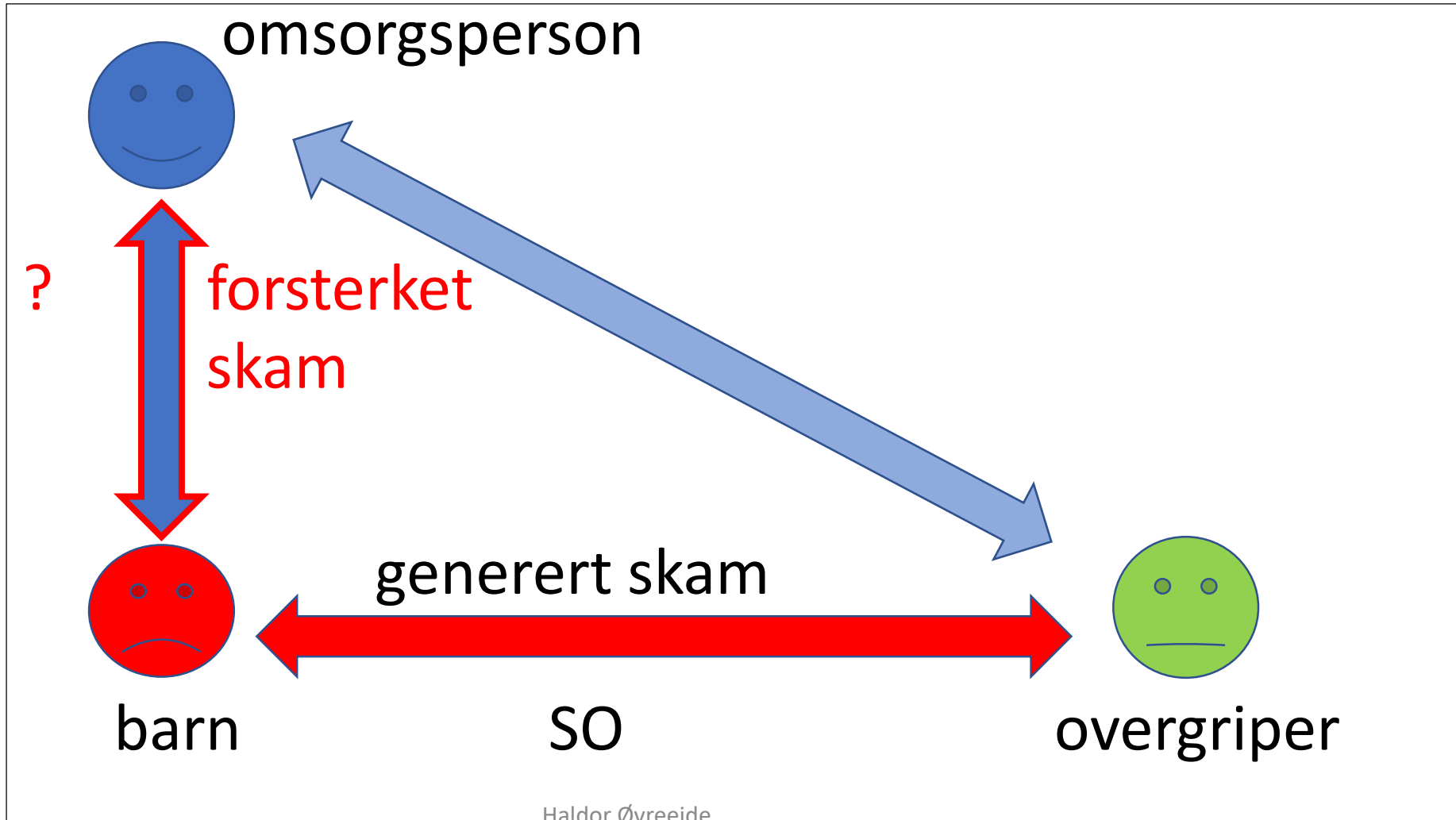
Skam og skyld er de «farlige» følelsene etter SO

Skammens relasjonelle ekko

Skammens relasjonelle ekko

Overgrep og traume trenger ikke sammenfalle i tid

Forholdet mellom idé (norm/begrep) og praksis i viktige relasjoner

Rimelig sammenfall = identitet ok

Mismatch = moralsk ubalanse / identitetsutfordring

Praksis?

Nivåer for fortelling

- **Allmenn fortelling** – slik den kan fortelles fra en observert, uavhengig posisjon
- **Lokal fortelling** – slik den kan fortelles for å ivareta viktige relasjoner og ikke true avhengighet
- **Personlig fortelling** – den opplevde – erfarte fortellingen fra en deltakende posisjon

Alle nivåene har sin gyldighet og må sidestilles – ikke konkurrere

Bekreft barnets deltakererfaring

Frigjøre barnet fra ansvaret og skammen
gjennom
dialogisk nærhet

Utviklingsstøttende fortelling

- **Beskrivelse** – hvem – hva - hvor – når – hvordan - **hvorfor**
- **Følelse** – den personlig gyldige erfaringen – opplevelsen
- **Mestring** – utfordringen som overkommes gjennom egen handling eller, NB!, attribueres til andres omsorg

I fortellingen som vi etablerer med barnet, skal de voksne fremstå som forpliktet til å støtte barnet slik at det får erfare mestring, omsorg og utvikling, i en **relasjonell kontekst**